

УДК 658.56:338.48

JEL Classification: I13,I18,Z38

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2019-2.74.12>

В.В.Баєв, к.е.н., доцент,

<https://orcid.org/0000-0003-0670-807X>

І.Я.Антоненко, д.е.н., професор,

<https://orcid.org/0000-0002-3245-9241>

Національний університет харчових технологій, м. Київ

О.В.Баєва, д.б.н., професор,

<https://orcid.org/0000-0003-2299-2365>

Київський медичний університет, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ ТУРИСТІВ

Анотація

Медичне страхування туристів поділяють на: страхування зарубіжного туризму - страхування громадян, які виїжджають за кордон; страхування внутрішнього туризму; страхування іноземного туризму - страхування іноземних туристів в Україні. У статті розглянуто правове забезпечення та організаційні засади різних видів медичного страхування при здійсненні туристичної подорожі, види і форми страхових та асистуючих компаній, порядок відшкодування страхових витрат. Доведено необхідність розвитку в Україні багатoproфільної страхової системи «Асістанс».

Ключові слова: туризм, страхування туристів, медичне страхування.

Vadim Baiev, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

<https://orcid.org/0000-0003-0670-807X>

Iryna Antonenko, Doctor of Economic Sciences, Professor,

<https://orcid.org/0000-0002-3245-9241> National University of Food

Technologies, Kyiv

Elena Baieva, Doctor of Biological Sciences, Professor,

<https://orcid.org/0000-0003-2299-2365>

Kyiv Medical University, Kyiv

ORGANIZATIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF HEALTH INSURANCE OF TOURISTS

Summary

Tourists health insurance is divided into: foreign tourism insurance - insurance of citizens traveling abroad; domestic tourism insurance; foreign tourism insurance - insurance of foreign

tourists in Ukraine. Travel agencies often offer "cut-in" insurance programs that include the minimum set of services that may be required in the event of illness or injury. That is, the approach to pricing and recruitment of travel agencies is less flexible than directly with insurers. According to the law, a tourist has the right to refuse a policy offered by a travel company and buy it independently at an insurance company. This is regulated by Art. 16 of the Law of Ukraine "On Tourism", which stipulates that a tourist has the right to conclude an agreement with any insurance company holding a license.

The article deals with the legal support and organizational principles of various types of health insurance during the tourist trip, types and forms of insurance and assistance companies, the procedure of reimbursement of insurance costs. The necessity of development in Ukraine of multi-profile insurance system "Assistance" has been proved. Assistance is a special type of international service for tourists on the territory of insurance in order to assist them on the spot within the scope of the insurance contract (medical, medical, technical, legal, etc.). Due to the unpredictability of the occurrence of insured events and the variety of routes of foreign travel of tourists insurance companies themselves are not able to provide emergency assistance to victims, so when traveling abroad, tourists provide them with a full range of insurance services through intermediaries - foreign medical assistants, . The service does not require the tourist extra money. All expenses for this type of tourist insurance are borne by the insurer.

Keywords: tourism, tourist insurance, health insurance.

Постановка проблеми. Згідно Статті 16 Закону України «Про туризм» страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками. На жаль вітчизняні туристи доволі часто стикаються не тільки із проблемою вибору страхової компанії, але інколи і з відшкодуванням витрат при настанні страхового випадку. Постає проблема правової невизначеності та організації надання послуг з медичного страхування туристів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні принципи правових та організаційних засад системи медичного страхування туристів широко висвітлені в наукових працях Баєвої О.В. [2], Кифяка В.Ф. [3], Марценюк-Розарьонові О.В.[4], Рібун М.В.[5], Пономарьової О.Б.[6], та інших. Проте, потребують удосконалення питання правової визначеності та впровадження сучасних асистентських технологій саме в сфері надання туристичних послуг.

Метою дослідження є аналіз організаційно - правового забезпечення системи медичного страхування туристів в Україні та ролі в страховому медичному забезпеченні туристів системи «Асістанс».

Виклад основного матеріалу. В Україні правовідносини між туристами, туристичними підприємствами і страховими компаніями здійснюються в рамках чинного законодавства і правил, розроблених самими страховими компаніями за узгодженням з Мінфіном України. Нині ліцензії на проведення такого страхування мають понад 50 страховиків.

Рейтинг страхових компаній-лідерів з добровільного медичного страхування туристів за 1 квартал 2019 року представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Рейтинг страхових компаній України з добровільного медичного страхування туристів за 1 квартал 2019 р.

№	Страхова компанія	Премії, тис.грн.	Виплати, тис.грн.
1	PZU Україна	70070	17509
2	Європейське туристичне страхування	38432	21243
3	Княжа	35982	1332
4	ВУСО	23169	4904
5	ТАС СГ	20204	2573
6	Провідна	13538	3811
7	УКРФІНСТРАХ	11954	10678
8	АХА Страхування	10433	5255
9	Універсальна	9360	2811
10	Глобус	6516	2

Джерело: авторська розробка за даними [8]

Медичне страхування туристів поділяють на: страхування зарубіжного туризму - страхування громадян, які виїжджають за кордон; страхування внутрішнього туризму; страхування іноземного туризму - страхування іноземних туристів в Україні [2-3].

Суб'єкт туристичної діяльності, який надає туристичні послуги, зобов'язаний забезпечити страхування туристів та осіб, які їх супроводжують. Договір страхування із страховиком можуть укласти туристи або суб'єкт туристичної діяльності як агент страхової компанії. У першому випадку перевіряється наявність у туриста страхового полісу і його копія додається до договору про надання туристичних послуг. У другому – договір страхування укладається безпосередньо в туристичній компанії агентом страхової компанії, яка має ліцензію на право здійснення діяльності, пов'язаної з організацією медичного страхування і страхування від нещасного випадку. Такий договір називається агентською угодою, до нього додаються копії таких документів: правила медичного страхування та страхування від нещасних випадків; страхові тарифи, договір страхування туриста (страховий поліс); роз'яснення щодо порядку укладення та заповнення страхового поліса; форми звітності суб'єкта туристичної діяльності перед страховиком; копія ліцензії на право

здійснення страховою компанією діяльності з медичного страхування та страхування від нещасних випадків.

Страхова компанія забезпечує страховий захист майнових інтересів громадян (туристів) під час їх перебування за кордоном. В Україні страхувальниками можуть бути як фізичні особи, так і юридичні особи, зокрема туристичні фірми, що укладають угоди про надання туристичних послуг фізичним та юридичним особам. Застрахованими особами є громадяни (туристи), що виїжджають за кордон. Обов'язкове медичне страхування та страхування від нещасних випадків здійснюється один раз на весь період туристичної подорожі. Страхуванню повинні підлягати як туристи, так і особи, що їх супроводжують. Договір страхування укладається на строк перебування застрахованої особи за кордоном. Як правило, договір набирає чинності з 00.00 годин доби, зазначеної як дата початку дії договору, але не раніше моменту перетину державного кордону України, за умови, що страхова премія сплачена повністю. Дія договору страхування поширюється на іноземні держави та не діє на території країни постійного проживання. До страхових подій належать короткочасні, несподівані та ненавмисні захворювання в місцях, передбачених туристичною путівкою (туристичним маршрутом).

До базової програми страхування туристів вітчизняні страховики включають: покриття всіх витрат на медичні послуги, послуги амбулаторного та стаціонарного лікування, медичне транспортування в країні перебування в лікувальну установу та на батьківщину; екстрену стоматологічну допомогу; придбання ліків, догляд за хворим; у випадку смерті за кордоном - транспортування тіла на батьківщину.

Страхові компанії за умови підвищення вартості страхового полісу, можуть включати в програми страхування додаткові послуги. А саме: візит третіх осіб в екстреній ситуації; дострокове повернення застрахованого на батьківщину; повернення неповнолітніх дітей на батьківщину у необхідному супроводі; лікарняний нагляд; надання житла після виходу з лікарні,

Розмір страхового тарифу залежить від віку застрахованої особи: страхові компанії встановлюють знижки для дітей віком від 5—16 років, а для застрахованих осіб віком 60—70 років тарифи можуть збільшуватись, оскільки ризик раптового захворювання для цієї категорії осіб є вищим. Страхування осіб після 75 річного віку, як правило, не практикується. Також на розмір страхового тарифу впливає країна поїздки: менші страхові тарифи встановлюються для подорожей в країни Західної Європи, для поїздок в інші країни тарифи можуть збільшуватися в 1,5—2 рази.

Деякі країни (Австрія, Німеччина, Іспанія, Португалія) вимагають наявності страхових полісів на суму не менше 30 тис. євро. Страхуючи туристів страхові компанії враховують тривалість та мету поїздки, встановлюють менші страхові тарифи для поїздок туристичного призначення і вищі — для спортивних поїздок. Для туристичних груп страхові компанії передбачають значні знижки, тому найдешевшими для туриста є страхові поліси, придбані через туристичні фірми [7].

Відшкодуванню підлягають лише ті витрати, які виникають унаслідок раптового захворювання або нещасного випадку. Кожна страхова компанія зазначає низку інших обмежень щодо витрат, які не підлягають відшкодуванню у разі їх виникнення під час перебування застрахованої особи за кордоном. Страхова компанія відмовляє в оплаті страхового відшкодування якщо: подорож здійснювалась з метою отримання лікування; курс лікування розпочався до початку дії договору страхування; застрахована особа здійснила поїздки, незважаючи на наявність медичних застережень; страховий випадок відбувся в результаті прямого чи непрямого впливу радіоактивного опромінення; витрати пов'язані з вагітністю на пізніх строках або абортами (за винятком вимушеного переривання вагітності, що стало наслідком нещасного випадку) і родами; витрати пов'язані з нервовими, хронічними, психічними захворюваннями і їх загостренням, а також станами, що не стабілізувалися аж до дати від'їзду й існує реальний ризик швидкого погіршення; витрати пов'язані з венеричними захворюваннями, СНІДом чи будь-яким подібним синдромом; витрати пов'язані з інтоксикацією після вживання алкоголю чи наркотиків; витрати пов'язані з будь-яким протезуванням, включаючи стоматологічне й офтальмологічне; витрати пов'язані з косметичною чи пластичною хірургією, якщо тільки вона не обумовлена травмою, отриманою в результаті нещасного випадку в період страхування; страховий випадок стався внаслідок самогубства або замаху на самогубство; лікування здійснювалося родичами застрахованої особи.

Страхування громадян, що виїжджають за кордон, здійснюється у двох формах виплати страхового відшкодування. Компенсаційна форма - страхове відшкодування виплачується після повернення у країну постійного місця проживання. Застрахована особа у країні тимчасового перебування самостійно вносить плату за отримані медичні послуги, а при поверненні на батьківщину надає страховій компанії відповідні документи для отримання страхового відшкодування. До таких документів відносяться : страховий поліс, заява про страховий випадок; оригінали документів, що підтверджують факт настання страхового випадку; касові

чеки та інші фінансові документи на оплату медичної допомоги та лікарських засобів. Сервісна форма відшкодування - страхувальник одержує медичні послуги в країні перебування, а розрахунок здійснюється безпосередньо між сервісною (асистуючою) компанією та медичним закладом. Відносини та розподіл витрат між страховою та асистуючою компаніями визначаються на договірних засадах.

«Асістанс» - вид страхування, в якому страхове відшкодування сплачується не в традиційно грошовій формі, а у вигляді конкретної послуги чи плати за фактично надану послугу. Здійснюють цей вид страхування страхові компанії особливого типу, що поєднують страхові і сервісні функції, або звичайні страхові компанії, які працюють за договором з компаніями -асістантами.

Асистуючі компанії — це організації, які здійснюють цілодобову координацію надання допомоги застрахованим особам при настанні страхового випадку. Така допомога може бути медичною, технічною, юридичною, адміністративною тощо. У міжнародній практиці негайне надання застрахованій особі допомоги у надзвичайних ситуаціях називається *assistance insurance* (страхування невідкладної допомоги). Якщо у класичному страхуванні передбачено відшкодування збитку, тобто виплати страхового відшкодування, то у страхуванні невідкладної допомоги — проводиться надання швидкої та невідкладної медичної допомоги. Наприклад, якщо застрахована особа захворіла, то компенсація витрат на її лікування буде предметом медичного страхування, а виклик лікаря вночі чи термінова госпіталізація — предметом *assistance insurance*.

Кожна асистуюча компанія має у своєму розпорядженні мережу чергових центрів і бюро, розташованих у регіонах, на які поширюється дія поліса. У разі настання страхового випадку застрахована особа — клієнт туристичної фірми — має зателефонувати в один із чергових центрів, номери телефонів яких зазначені в страховому полісі або у спеціальній ідентифікаційній картці. Черговий центр передає виклик у бюро, яке знаходиться найближче до клієнта та організовує послуги щодо надання негайної допомоги туристу: транспортування у відповідний лікувальний заклад, передача хворого кваліфікованому медичному персоналу і здійснення процесу контролювання якості надання медичної допомоги.

Виникнення системи «Асістанс» пов'язують з післявоєнним міграційним бумом кінця 50-х — початку 60-х років ХХ ст., коли мільйони людей, відчувши можливість і смак подорожей, а також в інших справах, опинилися поза територією країни проживання. Це туристи, громадяни, що

виїхали за гостьовою візою у відрядження, для роботи за контрактом, репатріанти і біженці.

На сьогодні найбільш відомими сервісними компаніями є: "CORIS International", "ELVIA-Assistance", "Inter Group Assistance Services Ltd.", "Europe Assistance", "International SOS and AEA Company", "Interparther Assistance", "Assist Card International", "Mercur Assistans", "France Secure", "Каліптус", "Fidelitas Assistana", "Global Voyager Assist Ltd", "ALBUR".

Компанії, з хорошою репутацією на ринку сервісних послуг мають розгалужену мережу чергових координаторів, які говорять на всіх необхідних мовах (наприклад, мережа Global Voyager Assistance - складається приблизно з 5000 координаторів у різних країнах світу), чітко і правильно організують їхню роботу, мають у штаті власних кваліфікованих лікарів і персонал, який володіє іноземними мовами.

Кожна компанія - асистант має у своєму розпорядженні мережу чергових центрів і бюро, розташованих у регіонах, на яких поширюється дія полісів по забезпеченню її послуг. При настанні страхового випадку клієнт повинен зателефонувати до одного з чергових центрів, номери телефонів яких зазначені в полісі або ідентифікаційній картці. Черговий центр передає виклик у найближче бюро, що безпосередньо надає послуги, і підтверджує, що всі витрати будуть оплачені. Компанію - асистант насамперед характеризує кількість чергових центрів і бюро: чим їх більше, тим швидше буде надана допомога. Саме компанія-асистант оплачує послуги медичних закладів, бере на себе організацію репатріації, медичної евакуації, супроводу хворого і т.д., а вже потім проводить взаєморозрахунки з конкретними страховиками.

Нині всі компанії - асистанти Західної Європи, США, Канади і Японії, з якими працюють українські страховики, вважаються солідними і надійними партнерами. До вибору посередника страховим компаніям доводиться ставитися серйозно. Так, великій російській страховій компанії «Авикос», яка спеціалізується на страхуванні туристів, протягом 10 років довелося кілька разів змінювати партнерів по асітансу. Причина — незадовільна якість наданих послуг, погана робота з врегулювання збитків. Багато сервісних служб виявляються насправді телефонними операторами, які не спроможні організувати допомогу і грамотно врегулювати страхові випадки.

Основу нормативно-правової бази страхування туристів в системі «Асітанс» в Україні покладено Постановою Кабінету Міністрів від 4 грудня 1998 року «Про створення мережі закладів з організації медичної допомоги «Асітанс-Україна»[1]. Цією Постановою надало можливість страховим компаніям бути співзасновниками служб «Асітанс». При цьому

можливе залучення до числа засновників центральної служби «Асістанс-Україна» іноземного інвестора в розмірі 26% статутного фонду. Оскільки 51% Статутного фонду залишається в державній власності, то діяльність служби «Асістанс-Україна» контролюється державою.

Для страхування тимчасово виїжджаючих за кордон громадян України та іноземних громадян в Україні діє два види асистуючих компаній: компанії, що створені страховиками та входять до їх складу; універсальні асистуючі компанії.

Серед асистуючих компаній, найбільш відомими є UkrASSIST, АРТ-Ассистанс, СОС Сервис Украина, CORIS-Украина, ASSIST UKRAINE, ECLIS, Альфа-Ассистанс, Юниверсал Ассистанс, Ассистанс Сервис, Украинская служба помощи, Дедал-Сервис, Бизнес Ассист.

В Україні до 80% полісів по страхуванню медичних послуг реалізується через туристичні фірми, з якими в страхових компаніях укладені відповідні договори. Безпосередньо в страхових компаніях поліси купують ті мандрівники, які бажають їздити за кордон самостійно. Туристична агенція має пояснити туристу можливість вибору різних програм страхування в залежності від виду поїздки, передбачуваних ризиків, а також беручи до уваги додаткові умови; ціну, знижки, обмеження. Обсяг покриття по страхуванню медичних витрат (тобто межа, в рамках якої будуть оплачені витрати на застрахованого) рекомендується консульськими службами приймаючих країн.

Незважаючи на короткий термін існування, у системі «Асістанс» уже склалися свої традиції. Набір послуг звичайно поділяється на кілька груп, які диференціюються відповідно до кодів ризиків А, В, С і D. Кожна попередня група входить до всіх наступних. Наприклад, до групи ризиків D входять ризики А, В і С. Порівняння послуг різних компаній показує, що в цілому вони ідентичні, але зміщений акцент кодів ризиків С і D.

Відповідно до різноманіття мети поїздок і їх видів розроблені і види «Асістанса». Суперасістанс - найбільш комплексний продукт для тих, хто прагне мати один договір на всі випадки життя.

Асістанс 24 години на добу включає: повернення потерпілих у супроводі групи медиків, ремонт автомобіля, повернення дітей, що залишилися без батьківської фінансової підтримки; компенсаційні відшкодування різних витрат, підйом ліфта в горах і лижних курсів, компенсація за невикористані дні відпустки.

Асістанс за місцем проживання - надання послуг по виклику лікаря, санітарів, машини швидкої допомоги, бронювання місця в госпіталі, надання допомоги по господарству, сантехнічні роботи, послуга склярів та

інших фахівців. Асістанс громадян в усьому світі - репатріація, повернення і супровід санітарами з місця надзвичайної події до місця проживання, авансування під заставу, включаючи оплату витрат на медобслуговування, пересилання багажу, послуг адвоката.

Асістанс туристичних груп, який включає: термінову репатріацію і повернення до місця проживання потерпілих з медичних причин; витрати на медобслуговування; внесення застави під звільнення з-під арешту; страхування розкрадання авіабагажу; страхування скасування і переривання подорожей; страхування цивільної відповідальності та інше. Асістанс закордонних колег - термінове повернення до місця проживання потерпілих у супроводі медперсоналу, відшкодування медичних витрат на місці, внесення застави під звільнення з-під арешту.

Асістанс спеціальний гірськолижний - пошук і надання медичної допомоги потерпілим у горах як взимку, так і влітку, відшкодування витрат за технічне обслуговування і проведення лижних курсів, компенсаційні виплати за дні невикористаної відпустки. Асістанс «Мультиспорт» - витрати на медобслуговування; термінове повернення до місця проживання потерпілих у супроводі медперсоналу, відшкодування витрат за технічне обслуговування і проведення спортивних змагань, термінова репатріація і повернення до місця проживання потерпілих з медичних причин.

За останні десятиліття у світовій практиці з'явилися новітні страхові послуги для туристів та виїжджаючих за кордон.

Застраховатись за системою «Асістанс» можна, придбавши електронні пластикові карти. Карти - поліси переважно використовуються бізнесменами, які часто виїжджають за кордон. Карти мають безсумнівні переваги перед страховими полісами. А саме: електронні картки визнаються у всіх цивілізованих країнах; можуть видаватися не на фіксований термін, наприклад, на будь-які 200 днів перебування за кордоном протягом найближчих двох років; електронні картки зручні в якості багаторазового поліса; електронні картки супроводжуються системою знижок; можуть надавати оптовий поліс, до якого можна вписати 3-4 чоловіка; спектр послуг, що надаються власнику пластикової карти, значно ширший за перелік послуг звичайної медичної страховки.

Система «Асістанс» поширюється не тільки на туристів, а й на будь-яких громадян, які виїхали за кордон не на постійне місце проживання. Так, багато страхових компаній у всіх країнах, у тому числі в Україні, розробили спеціальні схеми страхування для від'їжджаючих за кордон на роботу чи навчання. Умови страхування в цілому ідентичні, але відрізняються тарифами.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На жаль на сьогоднішній день досі існує проблема правової невизначеності в організації надання послуг з медичного страхування туристів. Існуючі праві акти в основному загалі прийняті 20 і більше років тому і не повністю відповідають сучасному розвитку як страхового так і туристичного бізнесу. З метою поліпшення організації надання медичної допомоги, прискорення розвитку ринку медичного страхування та відпрацювання основних елементів системи медичного страхування Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову від 04.12.1998 р. № 1926 «Про створення мережі закладів з організації надання медичної допомоги «Асістанс-Україна» (із змінами №871 від 04.06.2003 та № 1645 від 23.11.2006). Все більше країн світу обирають для страхування туристів саме систему асістанс. Якщо у класичному страхуванні передбачено відшкодування збитку, тобто виплати страхового відшкодування, то у страхуванні невідкладної допомоги асістанс — проводиться надання швидкої та невідкладної медичної допомоги.

Таким чином, медичне страхування туристів є невід'ємною складовою туристичного та страхового бізнесу. Організаційно-правове забезпечення медичного страхування туристів має передбачати чітку узгодженість законодавчого забезпечення медичного страхування та організації діяльності системи асістанс на державному рівні.

Список використаних джерел:

1. Про створення мережі закладів з організації надання медичної допомоги "Асістанс-Україна": Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 1998 р. № 1926 Редакція від 23.11.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1926-98-%D0%BF>
2. Баєва О.В., Чебан В.І. Основи страхової медицини. - Навчальний посібник.- Чернівці, Вид-во ДВНЗ БМУ,- 2019.-274 с.
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні.- Навчальний посібник.- Чернівці, Книги-XXI,- 2003.-300 с.
4. Марценюк-Розарьонова О.В., Нечипорук В.М. Стан, проблеми та перспективи розвитку страхування туристів в Україні// Ефективна економіка.- 2018.- № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2018/59.pdf
5. Рібун М.В. Особливості ринку страхування у сфері туризму// Науковий вісник НЛТУ України. - 2014. - Вип.24.2. - С.274-281.
6. Пономарьова О.Б., Марченко А.О., Романько В.Ю. Роль страхування у сфері міжнародного туризму// Глобальні та національні проблеми економіки.- 2018.-Вип.23.-С.528-530
7. Сучкова А. Е. Страхование туристов: отечественная и международная практика // Молодой ученый. — 2017. — №21. — С. 253-255. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moluch.ru/archive/155/43918/>
8. Страхование туристов (медрасходов). Рейтинг страховых компаний Украины за 3 месяца 2019 г. Фориншурер страхование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/19/3/49>

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (1998). *About creation of a network of establishments for organization of rendering of medical help "Assistance-Ukraine", Decree of 04.12.1998 №1926.* Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1926-98-%D0%BF>
2. Baieva O.V., Cheban V.I. (2019) *Osnovy strakhovoi medytsyny [Fundamentals of insurance medicine].* DVNZ BMU, Chernivtsi, 274 c. (in Ukr.).
3. Kyfiak V.F. (2003) *Orhanizatsiia turystychnoi diial'nosti v Ukraini [Organization of tourist activity in Ukraine].* Knyhy-XXI, Chernivtsi, 300 c. (in Ukr.).
4. Martseniuk-Rozar'onova O.V., Nechyporuk V.M. (2018) *Status, Problems and Prospects of Tourism Insurance Development in Ukraine.* *Efektivna ekonomika [An efficient economy],* vol.11 Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/59.pdf (in Ukr.).
5. Ribun M.B. (2014) *Features of the insurance market in the field of tourism.* *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine],* vol. 24.2, pp. 274-281. (in Ukr.).
6. Ponomar'ova O.B., Marchenko A.O., Roman'ko V.Yu. (2018) *The role of insurance in the field of international tourism.* *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky [Global and national problems of economy],* vol.23, pp.528-530(in Ukr.).
7. Suchkova A. E. (2017) *Tourist insurance: domestic and international practice* *Molodoy uchenyj [Young scientist],* vol.21, pp.253-255 Available at: <https://moluch.ru/archive/155/43918/> (in Russ.).
8. *Forinshurer strahovanie (2019) Strahovanie turistov (medrashodov). Rejting strahovyh kompanij Ukrainy za 3 mesjaca 2019 g. [Insurance of tourists (medical expenses). Rating of insurance companies of Ukraine for 3 months 2019].* Available at: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/19/3/49>